

คำวินิจฉัยของ นายอูระ หวังอ้อมกลาง ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๖-๑๗/๒๕๕๕

วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลอาญากรุงเทพใต้และศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

คดีทั้งสองสำนวนนี้มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน จึงให้รวมพิจารณาเข้าด้วยกัน สำนวนที่หนึ่ง ข้อเท็จจริงได้ความว่า พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ ๒) โจทก์ และหม่อมราชวงศ์จตุมงคล โสณกุล โจทก์ร่วมได้ยื่นฟ้องบริษัท แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) โดยนายศุภชัย ศิริกุลพิพัฒน์ กับพวกรวม ๒ คน เป็นจำเลยต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ในฐานะความผิด ร่วมกันหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๘ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓ และมาตรา ๔ และพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘

ศาลอาญากรุงเทพใต้ได้ดำเนินการพิจารณาจนเสร็จสิ้น แล้วจึงนัดฟังคำพิพากษา ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ต่อมาวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ จำเลยทั้งสองได้ยื่นคำร้อง ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ ศาลจึงนำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมาบังคับแก่คดีไม่ได้ โดยให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น คดีนี้จำเลยที่ ๑ เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายโดยมีจำเลยที่ ๒ เป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์เป็นบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพิมพ์ การโฆษณา ทั้งบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้บทบาทของคนในสังคมเปลี่ยนตามภารกิจของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้พัฒนามาจากบทบาทในการเสนอข่าวมาเสนอความคิดเห็น กระทั่งเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบอำนาจรัฐเพื่อประโยชน์สาธารณะ

และประโยชน์ของแผ่นดิน การเสนอข่าวที่พาดพิงถึงบุคคลสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ ก็ได้บัญญัติกำหนดให้เสรีภาพการเสนอข่าวและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการ แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ ซึ่งสื่อมวลชนขานรับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้จัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้นทำหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุมจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เป็นการกำกับและดูแลโดยใช้มาตรการลงโทษทางสังคมด้วย ปัญหาที่ต้องพิจารณาคือ พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “เมื่อมีความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์ นอกจากหนังสือพิมพ์ผู้ประพันธ์ซึ่งตั้งใจให้โฆษณาบทประพันธ์นั้นต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ ถ้าผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการ

ในกรณีแห่งหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการด้วย”

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่จำกัดต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เพราะกรณีที่บรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์ แต่ต้องรับผิดชอบเป็นตัวการด้วยโดยผลของบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะถูกจำกัดเพราะบรรณาธิการจะต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ประพันธ์ ผู้โฆษณา โดยที่บรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์หรือโฆษณาด้วยแต่อย่างใด ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๑ กำหนดการระวางโทษไว้ว่า ผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นตัวการ คือ กรณีความผิดเกิดขึ้น โดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป แต่พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ กำหนดให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบเป็นตัวการด้วยโดยที่การกระทำความผิดไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำของบรรณาธิการด้วย นอกจากนี้การใช้บังคับพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ ทำให้ผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน จะเกิดความหวาดระแวง ขาดความกล้าหาญอย่างเพียงพอที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงที่ประชาชนควรได้รับรู้ เพราะผู้อ้างว่าเป็นผู้เสียหายจะใช้สิทธิฟ้องคดีขอให้ลงโทษเพียงแก่บรรณาธิการผู้เดียวโดยไม่ประสงค์เอาผิดกับผู้ประพันธ์ เพราะประสงค์คุกคามก่อให้เกิดความหวาดกลัวแก่บรรณาธิการเพื่อปิดกั้นการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ไม่ให้แสดงความคิดเห็นที่มีข้อมูลละเอียดเพียงพอให้ประชาชนได้รับรู้ และใช้วิจรรณญาณพิจารณาเองได้

จึงยื่นคำร้องต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ให้รื้อการพิจารณาไว้ชั่วคราว โดยส่งความเห็นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

โจทก์ร่วม (หม่อมราชวงศ์จตุตถกมล โสณกุล) ได้ให้คำคัดค้านว่า จำเลยทั้งสองมีเจตนาที่จะประวิงคดีเพราะพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ เป็นบทบัญญัติที่ควบคุมสื่อไม่ว่าจะเป็นการพิมพ์ให้เสนอข่าวไปด้วยความเป็นจริงบริสุทธิ์ยุติธรรม การเสนอข่าวใด ๆ ที่เป็นความเท็จโดยมีเจตนาใส่ร้ายป้ายสีให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ นอกจากนั้น จำเลยทั้งสองยังมีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๓๒๖ และมาตรา ๓๒๘ ซึ่งจำเลยทั้งสองก็หาได้ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในข้อกฎหมายซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใดไม่แสดงให้เห็นว่า จำเลยทั้งสองยอมรับว่าการกระทำของจำเลยทั้งสองดังกล่าวยังเข้าข่ายความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วย ทั้งนี้ จึงไม่มีเหตุอันใดที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเพียงความผิดตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ เท่านั้น ส่วนความผิดฐานหมิ่นประมาทจำเลยทั้งสองหาได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแต่อย่างใด คำร้องของจำเลยทั้งสองดังกล่าวจึงฟังได้ว่า มีเจตนาเพื่อประวิงคดีมิให้ได้รับโทษในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นวันที่ศาลกำหนดนัดฟังคำพิพากษา ประกอบกับจำเลยยังต้องคำพิพากษาของศาลนี้ที่พิพากษาจำคุกจำเลยทั้งสอง ในคดีระหว่าง นายจุรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์ โจทก์ และจำเลยทั้งสองเป็นจำเลย

ในทางพิจารณาจำเลยทั้งสองไม่อาจนำสืบให้ศาลเห็นได้ว่าข้อความที่จำเลยทั้งสองลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันผู้จัดการตามพยานหลักฐานที่น่าสืบ เป็นการเสนอข่าวที่เป็นความจริงแต่กลับแสดงให้เห็นว่า การเสนอข่าวดังกล่าวเป็นความเท็จทั้งสิ้น จงใจใส่ร้ายป้ายสี ให้ประชาชนหลงเชื่อว่าจะดำรงตำแหน่งผู้ว่าการการธนาคารแห่งประเทศไทย อธิบดีกรมสรรพสามิต และปลัดกระทรวงการคลัง ประพฤติชั่ว ทุจริตประพฤตินิชอบในวงราชการ นอกจากนี้ จำเลยทั้งสองยังบังอาจลบหลู่เบื้องสูงใส่ร้ายบิดาโจทก์ร่วมซึ่งเป็นหม่อมเจ้าเชื้อพระวงศ์ชั้นสูง โดยมีเจตนาให้ประชาชนเข้าใจผิด ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่ประชาชนเคารพนับถือให้เกิดความเสียหาย การเสนอข่าวดังกล่าวเป็นการไร้อรรถาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ กระทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย โจทก์ร่วมจึงขอศาลอาญากรุงเทพใต้ได้ยกคำร้องของจำเลยทั้งสอง และพิพากษาไปในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๕ เวลา ๐๕.๐๐ นาฬิกา ตามนัดเดิม

โจทก์ (พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด) ได้คัดค้านว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ และยังใช้บังคับได้ ทั้งนี้ เพราะมาตรา ๔๘ ดังกล่าวเป็นบทกฎหมายว่าด้วยเรื่องความรับผิดชอบและเอาโทษตัวการซึ่งเป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ซึ่งได้กระทำตามกฎหมายอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ มาตรา ๘๓ ซึ่งบัญญัติหลักว่า บุคคลจักต้องได้รับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ซึ่งกฎหมายอาจกำหนดโทษหรือเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นตัวการทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน หรือยกเว้นโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด หรือลงโทษให้น้อยกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือลงโทษให้มากกว่า ตัวการคนอื่น โดยอาศัยฐานะ อาชีพ อายุ ความสัมพันธ์ของผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย การบรรเทาผลร้าย หรือโดยมีเงื่อนไขบางอย่างในการเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดดังเช่นลักษณะของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นสำคัญ ซึ่งตามมาตรา ๔๘ นี้ หาใช่ เป็นเรื่องที่บรรณาธิการหรือผู้พิมพ์มิได้กระทำความผิดแล้วกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบหรือรับโทษ หากแต่เป็นเรื่องเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นตัวการโดยตรง โดยมีเงื่อนไขการได้ตัวผู้ประพันธ์ มาลงโทษก่อน ถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์จึงค่อยเอาโทษแก่ผู้พิมพ์หรือบรรณาธิการแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เนื่องจากมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ บัญญัติไว้ว่า “บรรณาธิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจแก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ และ “ผู้พิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์ ฉะนั้น บรรณาธิการและผู้พิมพ์ จึงต้อง รับผิดชอบในหน้าที่การกระทำของตนในการที่จะไม่ให้พิมพ์หรือมีข้อความลงในหนังสือพิมพ์ที่เป็นการ ล่วงละเมิดต่อสิทธิบุคคลซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เช่นกันในเรื่องเกียรติยศ ชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นในลักษณะเกินเลยความสุจริต เกินเลยความชอบธรรม เกินเลย การติชมด้วยความเป็นธรรม หรือตามครรลองคลองธรรม หรือเกินเลยการแจ้งข่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๗ มาตรา ๓๒๘ มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ อันเป็นบทบัญญัติที่เป็นข้อจำกัดในการ ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข่าวสารของบุคคล ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์และ ผู้โฆษณา และหากบรรณาธิการหรือผู้พิมพ์ เป็นผู้ประพันธ์เสียเองก็ไม่พ้นการต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นตัวการ แห่งการกระทำความผิดนั้น

ศาลอาญากรุงเทพใต้ ได้จัดในรายงานกระบวนการพิจารณาว่า ระหว่างนัดฟังคำพิพากษานายจำเลย ทั้งสองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ ขอให้ส่งคำโต้แย้งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาล เห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ศาลได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่า ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับ บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและให้ส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

สำนวนที่สอง ข้อเท็จจริงได้ความว่า นายชวน หลีกภัย เป็นโจทก์ ยื่นฟ้อง นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ เป็นจำเลยที่ ๑ และนายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นจำเลยที่ ๒ ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ในข้อหาหรือ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ศาลอาญากรุงเทพใต้พิพากษาว่า จำเลยที่ ๑ มีความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ ประกอบพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ลงโทษจำคุก ๔ เดือน ให้จำเลยที่ ๑ โฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์รายวัน รวม ๕ ฉบับ เป็นเวลาติดต่อกัน ๓ วัน โดยให้จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ชำระค่าโฆษณา

นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็น ให้ลงโทษปรับ จำเลยที่ ๑ เป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท อีกสถานหนึ่ง โทษจำคุกของจำเลยที่ ๑ ให้รอการลงโทษไว้ มีกำหนด ๑ ปี

โจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ หนักขึ้น

จำเลยที่ ๑ ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ และยื่นคำร้องลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ต่อศาลฎีกาขอให้ศาลรอการพิจารณาและส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

นายชวน หลีกภัย โฆษก ยื่นคำแก้ฎีกาคัดค้านฎีกา และคัดค้านคำร้องของจำเลยที่ ๑ ที่ขอให้ศาลฎีกาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่จะใช้บังคับแก่คดี เมื่อนายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ จำเลยที่ ๑ โต้แย้งว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ โดยที่ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้มาก่อน จึงให้รอการพิจารณาและส่งความเห็นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัย

ผู้ร้องยื่นคำร้องเพิ่มเติมว่า ผู้ร้อง (บริษัท แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด และนายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์) อ้างว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ เพราะกรณีที่บรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์แต่ต้องรับผิดชอบด้วยโดยผลของบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ทำให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะถูกจำกัด เพราะบรรณาธิการจะต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ประพันธ์ ผู้โฆษณา โดยที่บรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์หรือโฆษณาด้วยแต่อย่างใด ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ กำหนดการระวางโทษไว้ว่า ผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นตัวการ คือ กรณีความผิดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปแต่พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ กำหนดให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบด้วยโดยที่การกระทำความผิดไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำของบรรณาธิการด้วย นอกจากนี้การใช้บังคับพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ ทำให้ผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนจะเกิดความหวาดระแวงขาดความกล้าหาญอย่างเพียงพอที่จะเสนอข้อเท็จจริงที่ประชาชนควรได้รับรู้เพราะผู้อ้างว่าเป็นผู้เสียหายจะใช้สิทธิฟ้องคดีขอให้ลงโทษเพียงแก่บรรณาธิการผู้เดียวโดยไม่ประสงค์เอาผิดกับผู้ประพันธ์ เพราะประสงค์คุกคามก่อให้เกิดความหวาดกลัวแก่บรรณาธิการ เพื่อปิดกั้นการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ไม่ให้แสดงความคิดเห็นที่มีข้อมูลละเอียดเพียงพอให้ประชาชนได้รับรู้และใช้วิจารณญาณพิจารณาเองได้

เมื่อกรณีไม่อาจใช้กฎหมายดังกล่าวบังคับได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ต่อมา นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ ผู้ร้อง ได้ยื่นคำร้องขอสืบพยานบุคคล ๔ คน คือ นายเดชอุดม ไกรฤทธิ์ นายมานิจ สุขสมจิตร นายบุญเลิศ กษายุทธเดช และรองศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว อนุญาตให้ผู้ร้องนำพยานทั้งสี่คนเข้าชี้แจง

ต่อมา ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพิ่มเติม สรุปว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา และสื่อความหมายโดยวิธีอื่น” คดีนี้ผู้ร้องเป็นบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ซึ่งหนังสือพิมพ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เสนอข่าวโดยทั่วไปเพื่อการรับรู้ข่าวสารและแสดงความคิดเห็นของพลเมืองตามหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ เป็นผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชน หลักการของศาลยุติธรรมถือว่าสื่อมวลชนอยู่ในกระบวนการยุติธรรมด้วย เพราะถ้าสื่อมวลชนไม่นำข้อมูลมาเปิดเผยสังคมก็ไม่รับรู้ บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์เป็นบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพิมพ์ การโฆษณา ทั้งบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้บทบาทของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงตามภารกิจของผู้ประกอบวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ได้พัฒนาจากบทบาทในการเสนอข่าวมาเสนอความคิดเห็น กระทั่งเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบอำนาจรัฐเพื่อประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของแผ่นดิน การเสนอข่าวที่พาดพิงถึงบุคคลสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ ก็ได้บัญญัติกำหนดให้เสรีภาพการเสนอข่าวและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการ แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ ซึ่งสื่อมวลชนขานรับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้จัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้น ทำหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุมจริยธรรมวิชาชีพ เป็นการกำกับดูแลโดยใช้มาตรการลงโทษทางสังคมด้วย ปัญหาที่ต้องพิจารณา คือ พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เพราะกรณีที่บรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์แต่ต้องรับผิดชอบเป็นตัวละคร โดยผลของบทบัญญัติดังกล่าวทำให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะถูกจำกัด ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ กำหนดว่า

ผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นตัวการ คือ กรณีความผิดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป แต่พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๑ มาตรา ๔๘ กำหนดให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบฐานตัวการ โดยที่การกระทำความผิดไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำของบรรณาธิการด้วย นอกจากนี้การใช้บังคับพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๑ มาตรา ๔๘ ทำให้ผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการนำเสนอข้อเท็จจริงที่ประชาชนควรได้รับรู้เพราะผู้อ้างว่าเป็นผู้เสียหายจะใช้สิทธิฟ้องคดีขอให้ลงโทษบรรณาธิการแต่ผู้เดียวโดยไม่ประสงค์เอาผิดกับผู้ประพันธ์ เพราะประสงค์คุกคามก่อให้เกิดความหวาดกลัวแก่บรรณาธิการ เพื่อปิดกั้นการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ไม่ให้เห็นความคิดเห็นที่มีข้อมูลละเอียดเพียงพอให้ประชาชนได้รับรู้และใช้วิจารณ์พิจารณาเองได้

ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๑ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ มาตรา ๔๑ บทบัญญัติดังกล่าวจึงบังคับใช้ไม่ได้ ตามมาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญ

โจทก์ร่วมยื่นคำร้องคัดค้านว่า ข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องทั้งสองเป็นการกล่าวอ้างลอย ๆ และตีความในข้อกฎหมายเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหาใช่เจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นบทบัญญัติของกฎหมายสูงสุดซึ่งกฎหมายอื่นจะขัดหรือแย้งไม่ได้ การที่พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๑ มาตรา ๔๘ บัญญัติให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องร่วมรับผิดชอบในฐานะตัวการและในฐานะตัวแทนในกรณีโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์หรือโดยเอกสารอันเป็นความเท็จและมุ่งประสงค์ให้ผู้อ่านเข้าใจว่าข้อความที่กล่าวหาลงในสิ่งพิมพ์เป็นความจริงเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย ผู้เสียหายนั้นก็สามรถฟ้องร้องต่อศาลได้ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ การที่จำเลยทั้งสองขอให้ศาลอาญากรุงเทพใต้รอกการพิจารณาไว้ชั่วคราวโดยขอให้ส่งคดีนี้ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โจทก์ร่วมเห็นว่า จำเลยทั้งสองมีเจตนาประวิงคดี กล่าวคือ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา และสื่อความหมายโดยวิธีอื่น...” เป็นบทบัญญัติที่ให้เสนอข่าวสารโดยเสรี โดยปราศจากการแทรกแซงหรือขู่เข็ญ แต่การเสนอข่าวโฆษณาในสิ่งพิมพ์ ต้องเสนอข่าวด้วยความเป็นจริง หากเสนอข่าวใส่ร้ายป้ายสีให้เกิดความเสียหาย ผู้เสียหายก็ย่อมใช้สิทธิตามกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ การใช้สิทธิต่อศาลยุติธรรมซึ่งโจทก์ร่วมเห็นว่า หากจำเลยทั้งสองไม่กระทำความผิดตามฟ้อง และพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๑ มาตรา ๔๘ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ จริง ศาลอาญากรุงเทพใต้ก็ต้องพิพากษายกฟ้อง แต่ในทางกลับกันหากการกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดต่อกฎหมายและไม่ขัดต่อ

รัฐธรรมนูญตามที่จำเลยทั้งสองกล่าวอ้าง ศาลอาญากรุงเทพใต้ก็ต้องพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสอง นอกจากนี้ จำเลยทั้งสองได้ละเมิดโดยลงโฆษณาข้อความในเอกสารหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน โดยกล่าวหาให้ร้ายป้ายสีต่อบุคคลอื่นและบุคคลสำคัญของประเทศจนถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลนี้ และศาลอื่นเป็นจำนวนมากและถูกพิพากษาลงโทษ แต่ศาลได้ประณีโทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ตลอดมา แต่จำเลยทั้งสองก็หาได้หลายจำยังคงเสนอข่าวอันเป็นเท็จบิดเบือนความเป็นจริง เพื่อมุ่งประสงค์ให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย โจทก์ร่วมเห็นว่าพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ จึงไม่จำเป็นต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ต่อมา สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ยื่นชี้แจงว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา และสื่อความหมาย ซึ่งคำว่า “บุคคล” ย่อมหมายถึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ได้แก่ ประชาชน พนักงาน ลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ และบุคคลในอาชีพอื่นด้วย ซึ่งการจำกัดเสรีภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน กฎหมายดังกล่าว เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๗ และมาตรา ๓๒๘ ซึ่งห้ามมิให้ผู้ใดแสดงความคิดเห็น พูด เขียน หรือสื่อความหมายในทาง “ใส่ความ” ผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องรับผิดโดยมีบทกำหนดโทษไว้ ซึ่งก็แล้วแต่ความหนักเบาของการมีส่วนร่วมกระทำผิดในฐานะตัวการ หรือผู้ชี้ หรือผู้สนับสนุน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๕ มาตรา ๘๖ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๘๘ เป็นต้น

ในหลักของความรับผิดนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

ฉะนั้น ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว “ในกรณีแห่งหนังสือพิมพ์” ที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์ พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดเป็นตัวการ และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์

เป็นตัวการ” ซึ่งตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔ “ผู้พิมพ์” หมายถึง บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์ “บรรณาธิการ” หมายถึง บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบ แก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นใดในหนังสือพิมพ์ จะเห็นได้ว่าทั้งผู้ประพันธ์ ผู้พิมพ์ และบรรณาธิการ เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบทความหรือข้อความที่ลงในหนังสือพิมพ์หากได้ตัวผู้ประพันธ์ และบรรณาธิการแล้ว แต่ถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์จึงให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการ เพราะผู้พิมพ์ก็คือผู้ซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์ย่อมเกี่ยวข้องกับบทความที่ลงในหนังสือพิมพ์โดยตรงเป็นตัวการอยู่แล้ว มิฉะนั้นแล้วก็จะมีการอ้างบุคคลที่ไม่มีตัวตนเป็นผู้ประพันธ์ตลอดเพื่อให้ผู้พิมพ์พ้นผิดซึ่งไม่ชอบด้วยเหตุผล

ส่วน “บรรณาธิการ” ย่อมเป็นบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบ แก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นใดในหนังสือพิมพ์ อันเป็นตัวการในการกระทำโดยตรงอยู่แล้วเหมือนเช่นผู้พิมพ์

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ เป็นบทบัญญัติรับรองเสรีภาพของพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยงานหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์เท่านั้น หากผู้มีเสรีภาพจะเสนอข่าวหรือบทความอันละเมิดต่อเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียงของผู้อื่นที่มีกฎหมายคุ้มครองเช่นกันได้ไม่ เว้นแต่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๒๕ ซึ่งบัญญัติว่าการกระทำจะไม่เป็นความผิด หากผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรมป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตน ตามครรลองคลองธรรมในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่หรือติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำได้ หรือในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ เป็นบทยกเว้นความผิดของผู้พิมพ์โดยมีเงื่อนไขและเป็นกฎหมายที่ให้คุ้มครองแก่ผู้พิมพ์ ไม่มีลักษณะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ แต่อย่างใด

นายเดชอุดม ไกรฤกษ์ นายกษัตริย์ นายกษัตริย์ นายกษัตริย์ และที่ปรึกษากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ให้ความเห็นว่า บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาต้องมีความเป็นอิสระ เมื่อเอกชนถูกละเมิดสิทธิก็สามารถฟ้องร้องดำเนินคดีในทางแพ่ง และดำเนินการตามจรรยาบรรณสภาการ

หนังสือพิมพ์แห่งชาติ คนที่เป็นบรรณาธิการไม่ควรจะถูกดำเนินคดีอาญาน่าจะเป็นตัวการเพราะการเป็นตัวการเท่ากับว่าบังคับให้บรรณาธิการเป็นเจ้าของคอลัมน์ ก็เป็นเสมือนหนึ่งว่าบรรณาธิการเป็นคนเขียนบทความเองในบางประเทศกองบรรณาธิการไม่ต้องรับผิดชอบต่อข่าวที่เสนอ ในการกระทำ ความผิดในส่วนที่ถือว่าบรรณาธิการเป็นตัวการเห็นว่า กว้างเกินไปและจะทำให้ความเป็นอิสระน้อยลง หากมีการแก้ไขกฎหมายเรื่องค่าสินไหมทดแทนใหม่ เป็นค่าสินไหมในเชิงค่าปรับเชิงลงโทษ ก็จะสามารถเอาโทษกับหนังสือพิมพ์ได้ เหมือนกับว่าเอาคดีอาญาซึ่งมีโทษปรับมารวมอยู่ในทางแพ่ง

นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ ผู้ร้อง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันและหนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายสัปดาห์ ให้ความเห็นว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ เป็นกฎหมายที่ล่าช้าที่ผ่านมา วงการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยได้เรียกร้องให้เลิกกฎหมายฉบับนี้มาหลายครั้ง จนกระทั่งเมื่อ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ สมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย มีความเห็นว่า ควรยกเลิก พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ และยกร่างกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นมาเรียกว่า พระราชบัญญัติจดทะเบียนการพิมพ์ ฯ จวบจนปัจจุบันก็ยังมิได้มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา มีภาระหน้าที่จะไปตรวจข่าวทุกข่าวเป็นไปไม่ได้ ต้องมีบรรณาธิการหัวหน้าข่าว บรรณาธิการข่าว หรือผู้รับผิดชอบอื่นดูแล หรือเวลาเสนอข่าวแล้วพาดพิงถึงผู้ใดให้ได้รับความเสียหาย ก็ต้องไปชี้แจง ทำความเข้าใจ บรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้เสียหายในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันสื่อมวลชนมีเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ กำหนดให้สื่อมวลชนต้องตรวจสอบอำนาจรัฐ สื่อมวลชนต้องเป็นอิสระ ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ความเป็นธรรมและเสนอข่าวตามความเป็นจริงโดย ไม่มีอคติ หรือสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ใด บรรณาธิการไม่สามารถบังคับ หรือบอกคอลัมน์นิสต์ว่า ห้ามเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ การที่กฎหมายกำหนดให้บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาต้องรับผิดชอบทางอาญา เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง การรับผิดชอบทางอาญานั้นคนที่ลงมือกระทำความผิดนั้นจะต้องได้รับโทษ แต่ความผิด ของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยต้องรับผิดชอบแทนคนเขียน รับผิดชอบแทนนักข่าวจึงเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เพราะการรับผิดชอบจะต้องรับผิดชอบทางแพ่งทำได้ รับผิดชอบทางปกครองได้ แต่รับผิดชอบ ทางอาญาในต่างประเทศไม่มีการกระทำกัน เมื่อรัฐธรรมนูญให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ การกำหนดให้บรรณาธิการต้องมารับผิดชอบต่ออาญาตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ จึงเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง

นายบุญเลิศ ชาญเทศ บรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์มติชน ให้ความเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ ให้เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน ไม่ว่าจะแขนงใดทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กิจการหนังสือพิมพ์ ผู้ประกอบวิชาชีพต้องมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารและการแสดงความคิดเห็น ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าของหรือผู้บังคับบัญชา รัฐธรรมนูญต้องการให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนซึ่งเป็นกิจการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารของประชาชน การแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐจะต้องมีจริยธรรมคอยกำกับจิตสำนึกของคนที่ทำงานด้านนี้การบริหารกิจการหนังสือพิมพ์ ซึ่งปัจจุบันเป็นอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ มีพนักงานจำนวนมากต้องทำงานด้วยความรวดเร็ว ในทางปฏิบัติบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาไม่สามารถจะมากำกับหรือตรวจสอบดูข่าวแต่ละชิ้นได้ การให้บรรณาธิการรับผิดชอบทางอาญา โดยถือเป็นเสมือนตัวการนั้นไม่เห็นด้วย ซึ่งถ้าจะให้เกิดความเป็นธรรม ควรจะต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง ไม่ควรมีโทษจำคุก รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ผู้ดำรงตำแหน่งถือเป็นบุคคลสาธารณะ นอกจากจะมีจริยธรรม คุณธรรม กำกับการพูด การใช้อำนาจต่าง ๆ แล้ว สังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจนั้นด้วย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๖ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ฉะนั้นการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้ ประชาชนต้องรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ต้องให้ข่าวต่อประชาชน รวมทั้งการตรวจสอบตีพิมพ์ การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ โดยเฉพาะบุคคลสาธารณะ

รองศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ความเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ กำหนดว่า สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ชัดเจน โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง ตรงนี้แสดงว่ามีขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพที่ถูกผูกพันองค์กรทั้งหลาย เพราะฉะนั้นจะต้องดูความหมายขอบเขตสิทธิและเสรีภาพมีความผูกพันมีขอบเขตแค่ไหน และผูกพันองค์กรทั้งหลายที่ใช้อำนาจอย่างไร พระราชบัญญัติทั้งหลายจะต้องอยู่ในขอบเขตของมาตรา ๓๕ ซึ่งโดยหลักแล้วสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญผูกพันอำนาจรัฐ จะต้องอยู่ภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ

การใช้เสรีภาพอยู่ในกรอบของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ ไม่มีทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ ได้ เมื่อใดที่ใช้เสรีภาพเกินกรอบตามรัฐธรรมนูญ จึงจะเป็นการละเมิดเป็นหมิ่นประมาท

กรณีการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ มีโอกาสไปขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ได้ เนื่องจากสิทธิของบุคคล กรอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ เป็นเสรีภาพที่มีเงื่อนไข ซึ่งตามวรรคสองบัญญัติมิให้กระทบต่อความมั่นคง ต่อชื่อเสียงนั้นไม่ได้ ในขณะที่สิทธิของบุคคลเป็นสิทธิที่ไม่มีเงื่อนไข เพราะฉะนั้นเมื่อสิทธิสองส่วนนี้ขัดกัน ต้องถือว่าสิทธิส่วนบุคคลตามมาตรา ๓๔ ต้องมาก่อน

การใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ สื่อมวลชนต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ในกรอบของวิชาชีพแล้วแต่ยังต้องรับผิดชอบนั้นอาจเป็นการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ แต่ต้องคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในอีกด้านหนึ่ง ถ้าเขาเสียหายจริงก็จะมีสิทธิฟ้องร้องได้ มีแนวคิดหลายประเทศที่เห็นว่า บรรณาธิการไม่ควรรับผิดชอบทางอาญาแต่มีกรณีการใช้นามปากกาของคอลัมน์นิสต์ซึ่งไม่สามารถที่จะหาผู้รับผิดชอบได้ ตรงนี้จะเป็นปัญหาการตีความ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ จะต้องอยู่ในกรอบของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๕ ด้วย ในหลายประเทศมีเสรีภาพกว้างขวาง โดยใช้แนวทางไม่เอาผิดในทางอาญาแต่อาจจะรับผิดชอบในทางแพ่งแทน

นายบัณฑิต ศิริพันธ์ และนายไพบุลย์ โพธิ์น้อย ทนายความของโจทก์ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ โดยมีข้อความเช่นเดียวกับคำคัดค้านคำร้องของจำเลยที่ ๑ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ และมีความเห็นเพิ่มเติมว่า หากพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ก็จะต้องยกปัญหานี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ มาช้านานแล้ว แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ มิใช่เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมจึงพิจารณาพิพากษาคดีหมิ่นประมาทในคดีที่บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ตกเป็นจำเลย โดยหยิบยกบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ ขึ้นมาปรับใช้บังคับลงโทษแก่จำเลยผู้เป็นบรรณาธิการมาแล้วนับไม่ถ้วน ในปัจจุบันมีคดีที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์หลายฉบับถูกผู้เสียหายฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท

คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลยุติธรรม เป็นจำนวนมากมายหลายคดี โดยโจทก์ต่างก็ขอให้ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยในฐานะบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ และผู้โฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ และตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ทั้งสิ้น ในระหว่างพิจารณาก็ไม่เคยปรากฏว่า จำเลยในคดีใดเลยที่ร้องขอให้ศาลส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ จึงมิใช่บทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

ต่อมา วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๘ ศาลรัฐธรรมนูญ ได้รับฟังคำชี้แจงของ พลตำรวจตรี อรรถชัย เกิดมงคล ผู้บังคับการกองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจสันติบาล พันตำรวจโท สุทธิพงษ์ แจ่มอริยวงศ์ รองผู้กำกับการ ฝ่ายอำนวยการ ๔ กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจสันติบาล ในฐานะผู้แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

พลตำรวจตรี อรรถชัย เกิดมงคล ผู้บังคับการอำนวยการกองบัญชาการตำรวจสันติบาล มีความเห็นโดยสรุปว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ แม้จะรับรองว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นก็ตาม แต่ตามวรรคสองก็สามารถจำกัดสิทธิได้โดยบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ หรือเพื่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงเห็นว่าพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ อยู่ภายใต้บังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง นี้

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ตรวจเซ็นเซอร์ข่าวหรือบทความก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ เมื่อห้ามเจ้าหน้าที่ดำเนินการดังนี้ ความรับผิดชอบในการตรวจก็เป็นการรับผิดชอบของบรรณาธิการ ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔ ซึ่งระบุให้บรรณาธิการเป็นบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจแก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ ส่วนมาตรา ๔๑ แม้ว่าจะให้เสรีภาพในการเสนอข่าว แต่เขาก็ต้องอยู่ในข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ ที่รับรองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งยังสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ ที่บัญญัติให้บุคคลต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและได้กำหนดโทษไว้

พันตำรวจโท สุทธิพงษ์ แจ่มอริยวงศ์ รองผู้กำกับการฝ่ายอำนวยการ ๔ กองบังคับการตำรวจสันติบาล ให้ความเห็นว่าเป็นที่สมควรที่บุคคลที่รับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจแก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นใดในหนังสือพิมพ์ ดังนั้น บรรณาธิการและผู้พิมพ์ตามหน้าที่ หรือตามคำนิยามของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ จะต้องตระหนักและรับผิดชอบต่อหน้าที่และการกระทำของตนเองอยู่แล้ว ในการที่จะไม่ให้มีการพิมพ์หรือโฆษณาข้อความที่ลงในหนังสือพิมพ์ อันเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น ซึ่งสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวนี้รัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ วรรคสอง และมาตรา ๔๑ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ถึงมาตรา ๓๓๐ อยู่แล้ว ดังนั้น เสรีภาพของหนังสือพิมพ์มีได้ แต่ต้องไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพส่วนตัวของบุคคลอื่นด้วย

คดีมีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนสิทธิเสรีภาพ ตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้น ตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐจะกระทำมิได้”

มาตรา ๔๑ บัญญัติว่า “พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบอาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง”

ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๒๖ บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๒๘ บัญญัติว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียงหรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

มาตรา ๘๓ บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “เมื่อมีความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์นอกจากหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ซึ่งตั้งใจให้โฆษณาบทประพันธ์นั้นต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ ถ้าผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการ

ในกรณีแห่งหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการด้วย”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติรับรองหลักเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น โดยการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำได้ต้องเป็นไปตามที่มาตรา ๓๕ วรรคสองบัญญัติไว้คือ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ เป็นบทบัญญัติรับรองหลักเสรีภาพของพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ ฯลฯ ในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ

ส่วนพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของผู้ประพันธ์ในกรณีที่กระทำความผิดด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์ หากผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้ผู้พิมพ์เป็นผู้รับผิดชอบในฐานะตัวการ

เห็นว่า แม้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา...” ก็ตาม แต่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง ก็บัญญัติจำกัดกรอบของการแสดงความคิดเห็นไว้ว่า การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อคุ้มครองเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียงของบุคคลอื่น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ ที่ได้บัญญัติให้เสรีภาพการเสนอข่าว และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการ แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ ซึ่งต่อมาสื่อมวลชนก็ได้จัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้นเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบควบคุมจริยธรรมแห่งวิชาชีพ อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ ยังได้บัญญัติอีกว่า ผู้ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัด โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ ได้บัญญัติว่า สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ย่อมได้รับความคุ้มครอง การเสนอข่าวแพร่หลายไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิด

หรือกระทบต่อเกียรติยศ ชื่อเสียงของผู้อื่นจะกระทำมิได้ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ ก็ได้บัญญัติไว้ว่า แม้บุคคลจะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา แต่เสรีภาพดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียงของผู้อื่น

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๔๑ และมาตรา ๓๔ แม้จะมีเจตนารมณ์ชัดเจนที่ให้สิทธิและเสรีภาพแก่สื่อมวลชน รวมตลอดถึงบุคคลทั่วไปในการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระก็ตาม แต่การเสนอกระทบต่อเกียรติยศ ชื่อเสียงของผู้อื่นกล่าวคือ จะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียงของบุคคลอื่น ซึ่งก็คือประมวลกฎหมายอาญาลักษณะหมิ่นประมาท มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๘ และพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ นั่นเอง

พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ เป็นกฎหมายพิเศษที่บัญญัติขึ้นเพื่อเอาผิดกับผู้ประพันธ์หรือบรรณาธิการในกรณีที่มีความผิดเกิดขึ้นจากการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ที่เป็นการหมิ่นประมาทใส่ความผู้อื่น เป็นผลให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายแก่ชื่อเสียง ทั้งนี้โดยข้อความที่หนังสือพิมพ์เสนอข่าวหมิ่นประมาทใส่ความผู้อื่นนั้น ปกติแล้วจะเป็นไปในรูปของการเสนอข่าวโดยไม่ปรากฏว่าใครคือผู้ประพันธ์ เนื่องจากผู้ประพันธ์ใช้นามแฝง หรือนามปากกา โดยไม่ใช้นามจริง เป็นเรื่องยากที่ผู้เสียหายจะสามารถดำเนินคดีกับผู้ประพันธ์หรือผู้เขียนข้อความดังกล่าวเหล่านั้นได้ด้วยเหตุผลดังกล่าวพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ จึงได้บัญญัติให้บรรณาธิการต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการ ซึ่งชอบด้วยเหตุผลและความเป็นธรรมแล้ว

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๕ มาตรา ๔๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ